

ชื่อเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น: การอนุรักษ์พรรณพฤษชาติไม้มงคล อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท
 ชื่อผู้วิจัย วาสนา โปรงจิตและภุเนตุ จันทรจิต
 ปีที่วิจัย 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับพรรณพฤษชาติไม้มงคล 2) ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการอนุรักษ์พรรณพฤษชาติไม้มงคล 3) ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์พรรณพฤษชาติไม้มงคลเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มปราชญ์ชุมชน จำนวน 20 คน กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 20 คน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 20 คน กลุ่มผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ จำนวน 20 คน โดยใช้เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสนทนา โดยเทคนิคการสนทากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภูมิปัญญาด้านการใช้สอย คือ การนำเอาไม้มงคลมาแปรรูปในลักษณะต่าง ๆ สำหรับใช้ในการดำเนินชีวิต ได้แก่ การนำเอาไม้มงคลมาแปรรูปสร้างเป็นที่อยู่อาศัย ใช้ประกอบในพิธีกรรม และใช้เป็นสัญลักษณ์แสดงอัตลักษณ์ขององค์กร หน่วยงาน และสถาบันการศึกษา 2) ภูมิปัญญาด้านการบริโภค คือการนำเอาส่วนต่าง ๆ ของไม้มงคลมาปรุงประกอบเพื่อการบริโภคและเป็นยาสมุนไพร 3) ภูมิปัญญาด้านด้านเศรษฐกิจ คือ การนำเอาไม้มงคลมาแปลงรูปเป็นสินทรัพย์สร้างรายได้ ในลักษณะการค้าหรือการแลกเปลี่ยน ได้แก่ เป็นสินค้าที่ทรงค่ามีราคาสูง และผลิตสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อเป็นอุปกรณ์สำหรับใช้สอยและเป็นเครื่องมือสำหรับดำรงชีพ 4) ภูมิปัญญาด้านสิ่งแวดล้อม คือ การนำเอาไม้มงคลมาปลูกเพื่อใช้ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ โดยการปลูกเป็นไม้มงคลประดับและไม้อนุรักษ์ที่สร้างสมดุลทางธรรมชาติ ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการอนุรักษ์พรรณพฤษชาติไม้มงคล ประกอบด้วยลักษณะ การอนุรักษ์แบบสืบสาน ได้แก่ การปลูกไว้ในบริเวณที่อยู่อาศัยด้วยมงคลคติ ตามความบอกเล่าของบรรพบุรุษ การอนุรักษ์แบบไม่อนุรักษ์ ได้แก่ การปลูกไว้ไม่ได้มุ่งหวังความเป็นมงคลตามความเชื่อว่ามีประกอบด้วยมงคลลักษณะ แต่เน้นปลูกเพื่อหวังความร่มเย็นจากเงาไม้ และความเป็นป่าสวยงามจากดอกไม้ และรูปทรงของต้นไม้ แนวทางการอนุรักษ์พรรณพฤษชาติไม้มงคล มีแนวทางปฏิบัติ คือ การอนุรักษ์แบบเรียนรู้ ได้แก่ 1) การสร้างแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับไม้มงคลในท้องถิ่น 2) การสร้างแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับมงคลและมงคลลักษณะของไม้ การอนุรักษ์แบบส่งเสริม ได้แก่ 1) ส่งเสริมแบบหนึ่งครอบครัวหนึ่งไม้มงคล 2) ส่งเสริมการสร้างแหล่งเรียนรู้ไม้มงคล ได้แก่ ไม้มงคลประจำท้องถิ่น ไม้มงคลสำหรับประกอบในพิธีกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมการสร้างแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับไม้มงคลประจำจังหวัด ได้แก่ ถนนไม้มงคล และสวนป่าไม้มงคล ส่งเสริมการสร้างแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับดอกไม้มงคล ได้แก่ สวนสาธารณะดอกไม้มงคล และถนนสายดอกไม้มงคล สร้างแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับพรรณพฤษชาติไม้มงคลเกี่ยวพุทธศาสนา ได้แก่ การปลูกไม้สำคัญที่มีประวัติความสัมพันธ์เกี่ยวกับพระพุทธเจ้า

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น พรรณพฤษชาติไม้มงคล การอนุรักษ์ แนวทางการอนุรักษ์